

Crna Gora
S K U P Š T I N A
Odbor za zdravstvo, rad
i socijalno staranje
Broj: 00-63-12/24- 43/5
EPA: 487 XXVIII
Podgorica, 21. februar 2025. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

Na osnovu člana 75 i člana 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, sa 27. sjednice održane 5. novembra 2024. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ SA KONTROLNOG SASLUŠANJA NA TEMU "VRŠNJAČKO NASILJE U CRNOJ GORI".

I Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje je, na 26. sjednici, održanoj 22. oktobra 2024. godine, donio odluku da se, na osnovu člana 75 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore, održi kontrolno saslušanje povodom vršnjačkog nasilja u Crnoj Gori, na inicijativu poslanika mr Borisa Mugoše.

Sjednici su, u cilju prikupljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, prisustvovali: prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, ministarka prosvjete, nauke i inovacija, Dragoslav Ščekić, ministar sporta i mladih, Bojan Božović, ministar pravde, Damir Gutić, ministar socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Lazar Šćepanović, v.d. pomoćnika direktora za Sektor za borbu protiv kriminala u Upravi policije, Mirjana Vlahović-Andrijašević, državna sekretarka u Ministarstvu zdravlja, Ivana Becić, sudija Osnovnog suda u Podgorici, Duško Milanović, rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici i Siniša Bjeković, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Sjednici su, takođe, prisustvovali: dr Branislav Radulović, senator DRI, Lidija Matović, državna revizorka, Milica Bulatović, saradnica državnog revizora, Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Amela Orahovac, generalna direktorica Direktorata za razvoj usluga, nadzor nad stručnim radom i drugostepeni upravni postupak u oblasti socijalne i dječje zaštite u Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Mersida Aljićević, generalna direktorica Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije i Stevan Brajušković, generalni direktor Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija i kontrolu u Ministarstvu pravde.

Takođe, u skladu sa članom 55 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, sjednici je prisustvovala poslanica Radinka Ćinćur, u svojstvu zainteresovanog poslanika.

II Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Dražen Petrić upoznao je prisutne da je Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje, na 26. sjednici, održanoj 22. oktobra 2024. godine, donio odluku da se, na osnovu člana 75 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore, održi kontrolno saslušanje povodom vršnjačkog nasilja u Crnoj Gori, na inicijativu poslanika mr Borisa Mugoše.

Ministarka prosvjete, nauke i inovacija dr Anđela Jakšić-Stojanović kazala je da je ovo vrlo specifična tema pa je, u tom smislu, specifično predložiti model rešavanja problema jer, kada se govori o nasilju, svi koji su dio te priče, na neki način, trpe određene posljedice. Moramo biti vrlo osjetljivi kad se govori o ovim temama i uvijek se mora voditi računa da svaka odluka, koja se donese, ima posljedice i za lice koje je izvršilo nasilje, za lice koje trpi nasilje, kao i za porodice, za cjelokupni društveni ambijent. Istakla je da je Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija utvrdilo instrukcije o postupanju škola u slučajevima kad se dogodi nasilje. Pristup za izradu tih instrukcija je bio ozbiljan i u njegovu izradu bili su uključeni svi relevantni akteri kako bi se pokušao targetirati što veći broj tema i da bi se što temeljnije i studioznije pristupilo rešavanju ovoga problema. S tim u vezi, u Ministarstvu je otvorena besplatna telefonska linija za prijavu vršnjačkog nasilja. Nacrtom izmjena Zakona o opštem obrazovanju i vaspitanju, u saradnji sa nevladinim udruženjem Roditelji, definisana je, po prvi put, zabrana svakog oblika nasilja u ustanovi od strane učenika, roditelja i drugog lica. Definisano je utvrđivanje obaveze pokretanja prekršajnog, odnosno krivičnog postupka protiv lica koje nasilje vrši. Smatra da svi društveni subjekti bi trebali da budu svjesni da isključivo kaznena politika ne može donijeti rezultate, nego se treba pozabaviti i drugom stranom problema, a to je obaveza da se posveti velika pažnja i djeci koja su počinila nasilje i njihovim porodicama, kojima treba pružiti adekvatnu podršku. Takođe, ovim zakonom se, na sveobuhvatan način, definišu prava, obaveze i odgovornosti roditelja. Formirani su timovi na nivou škola koji su intezivirali aktivnosti, koje se odnose na organizovanje raznih radionica i drugih aktivnosti koje imaju za cilj da skrenu pažnju na ovo vrlo važno pitanje.

Istakla je da radna grupa Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija intenzivno radi i na izmjeni pravilnika o izricanju vaspitnih mjera za učenike osnovnih škola, a takođe, od 1. decembra, počinje jedan projekat, u saradnji sa Savjetom Evrope koji se odnosi na sprječavanje vršnjačkog nasilja u školama. Finansiranje tog projekta je podržala Vlada Njemačke a njegov cilj je podržati kreatore obrazovnih politika, institucije i profesionalce da u praksi primijene postojeći okvir politika za prevenciju uznemiravanja i vršnjačkog nasilja u školama, ali i da podstiču saradnju, izgradnju kapaciteta i razvoj politika za efikasnu borbu protiv nasilja u školama kao i promovisanje bezbjednog školskog okruženja.

Državna sekretarka u Ministarstvu zdravlja Mirjana Vlahović Andrijašević je rekla da je vršnjačko nasilje javni zdravstveni problem koji ugrožava fizičko i mentalno zdravlje djece. Vršnjačko nasilje je postalo rasprostranjena pojava u crnogorskom društvu koja se verbalizuje i postaje vidljivo u onom trenutku kada dođe do fizičkog napada između adolescenata. Kao posebno otežavajuću okolnost je navela kada se nasilje odvija

u školi i školskom dvorištu koje bi za svako dijete trebalo da bude bezbjedna zona. Vlada Crne Gore je, u oktobru prošle godine, usvojila strategiju ranog razvoja djece sa Akcionim planom za 2023. i 2024. godinu i jedna od aktivnosti iz navedenog plana jeste obuka zdravstvenih radnika za smjernice za postupanje pružilaca zdravstvenih usluga u cilju zaštite djece i adolescenata od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja. U okviru primarne zdravstvene zaštite rade centri za mentalno zdravlje, od kojih devet centara aktivno pruža podršku u okviru multidisciplinarnog tima koji uključuju psihologa, socijalnu radnicu, radnika i doktore. Timovi sarađuju sa školama i centrima za socijalni rad kako bi se pružila podrška maloljetnim licima koja su doživjela vršnjačko nasilje kao i počiniocima tog nasilja. Takođe se vrši podrška žrtvama vršnjačkog nasilja, žrtve se uključuju psihološki, suportivni tretman pružajući im neophodnu emocionalnu i psihološku podršku kroz kontinuiranje tretmane sa psihologom. Rad sa djecom koja pokazuju oblike delikventnog ponašanja sprovodi se kroz timski pristup, u saradnji sa roditeljima i Centrom za socijalni rad sa ciljem modifikacije ponašanja kroz strukturirane intervencije i aktivnosti koje podstiču pozitivne promjene u ponašanju. Na kraju ovog izlaganja, konstatovala je da podaci iz Kliničkog centra Crne Gore, iz 2024. godine, pokazuju sljedeće: za period od 01.januara do 01.novembra, 677 pacijenata, odnosno pacijentkinja, prijavili su se kao žrtve nasilja, a njih 58 je hospitalizovano. Od ukupnog broja tih pacijenata - 42 pacijenta su maloljetna. Podaci su više nego alarmantni i ta situacija zahtijeva mnogo ozbiljniji i kontinuiraniji pristup od ovog koji sada postoji, od strane svih relevantnih subjekata.

Ministar pravde Bojan Božović je naglasio da je ovo tema koja se tiče svih nas, odnosno djece i konstatovala da je ova sjednica Odbora prilika da, još jednom, apeluje da se svi relevantni subjekti moraju suočiti sa činjenicom da smo, kao društvo, u ozbiljnom, alarmantnom stanju, jer su djeca sve manje zaštićena. Izrazio je zadovoljstvo zbog prisustva značajnog broja prosvjetnih radnika koji, kako je rekao, na dnevnom nivou, život posvećuju, između ostalog, i edukaciji djece. Smatra da se mora raditi na implementaciji zakonodavnog okvira ali se, istovremeno, mora raditi i na nivou međuresorne saradnje. Realni problem je daleko veći i prevazilazi svaki zakon i dvorište škole, tako da taj problem potiče od nas samih, od porodica i domova, u kojima djeca odrastaju. U svakom slučaju, treba vidjeti na koji način pomoći i djeci i roditeljima, ukoliko je moguće, ali nikako na uštrb i na štetu djece, odnosno žrtava nasilja. Na kraju je konstatovala da je otvorena teška tema, problem vršnjačkog nasilja je ogroman što znači da se, samo zajednički, može utabati staza, kako bi se nazrelo svijetlo na kraju tunela, odnosno na kraju ovako mračne i porazne statistike vezane za vršnjačko nasilje.

Ministar sporta i mladih Dragoslav Šćekić smatra korisnim otvaranje ovako značajnog pitanja i da se pitanjem vršnjačkog nasilja, iz dana u dan, sve više treba baviti. Vođeni aktuelnom situacijom, na sjednici Savjeta za prava djeteta je otvorena ova tema i, po preporukama Vlade Crne Gore, formirana je radna grupa koja će se baviti ovim pitanjima a kojom će predsjedavati predstavnik Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija. Naglasio je da je ovo proces koji se stvarao duži niz godina i da se ne može riješiti preko noći ali da društvo i nadležne institucije u obavezi da preduzmu sve mjere iz njihovih nadležnosti, kako bi se nasilje svelo na minimum ili, za budući period, preventivno djelovalo. Mišljenja je da se nije dovoljno vodilo računa, u prethodnom periodu, o implementaciji donesenih strategija i akcionih planova. Ovaj problem nije vezan samo za

institucije sistema. Vezan je i za roditelje jer smo u prethodnom periodu imali prilike da vidimo da su neki roditelji djece, koja počine nasilje, učinili sve da njihovo dijete izbjegne određenu sankciju, ne baveći se onim što je njihovo dijete uradilo. Naglasio je da, kada su ove teme u pitanju, mora da postoji opšti konsenzus u smislu da se svi društveni subjekti moraju posvetiti ovom pitanju, dajući maksimalan doprinos u suzbijanju vršnjačkog nasilja.

Ministar socijalnog staranja, brige o porodici i demografije Damir Gutić naglasio je da smo svjedoci da u našoj zemlji, u proteklom periodu, raste broj slučajeva nasilja među djecom. U centrima za socijalni rad, tokom 2023. godine, registrovano je 166 slučajeva. Žrtve nasilja su bila djeca od sedam do 18 godina. Primijećeno je da je veći broj dječaka nego djevojčica. Efikasna zaštita žrtava vršnjačkog nasilja, ali i resocijalizacija maloljetnih počinitelja počiva na snažnoj međuinstitucionalnoj saradnji koja podrazumijeva jasno definisano i usklađeno postupanje svih institucija i organizacija u sistemu zaštite i prevencije nasilja. Ministarstvo kojim on rukovodi u kontinuitetu radi na unapređenju politika mjera i aktivnosti koje se odnose na zaštitu djece. Istakao je i da je Crna Gora u protekloj deceniji napravila važne iskorake u pogledu usklađivanja zakonskog i strateškog okvira s međunarodnim standardima. Pomenuo je neke od strateških stvari urađenih do sada, kao što su izrada strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja 17-21, izrada intersektorskih smjernica za postupanje nadležnih institucija u slučajevima prepoznavanja i procesuiranja dječjih brakova i vanbračnih zajednica. Veliki značaj se pridaje unapređenju saradnje s NVO sektorom u cilju njegovog osnaživanja da doprinese ukupnom odgovoru sistema na nasilje nad djecom. Savjet za prava djeteta će, u cilju unapređenja oblasti zaštite prava djece od nasilja, nastaviti s preduzimanjem aktivnosti za uspostavljanje nacionalne Dječje kuće. Istakao je da će Vladi Crne Gore biti upućena na usvajanje Strategija za prevenciju za zaštitu djece od nasilja za period od 2025 – 2029. godine. Prilikom implementacije navedene strategije, Crna Gora će nastojati da ostvari sinergiju s politikama i akcijama Evropske unije za borbu protiv nasilja nad djecom. Strategija uspostavlja koordinisan i dosljedan način da se na nacionalnom nivou unaprijedi prevencija i pruži bolji odgovor na sve oblike nasilja nad djecom u svim okruženjima. Zaključio je da svaka institucija mora uraditi svoj dio posla i unaprijediti saradnju koja mora biti komplementarna sa svim ostalim institucijama iz izvršne, sudske i zakonodavne vlasti.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Siniša Bjeković naglasio je da već najmanje petnaest godina uzastopno, kao Zaštitnik, upozorava da je fenomen nasilja sveopšte prisutan u Crnoj Gori i da je to jedan od preovladavajućih načina komunikacije među ljudima. Ta matrica ponašanja, vjerovatno, nije došla rođenjem, nego je posljedica socioloških i nekih drugih događaja, koji se dešavaju od rane faze razvoja djeteta, odnosno od prvih godina života, pa sve do njegovih poznih godina, odnosno onda kada postaje kasno za bilo kakvu reakciju. Ne postoje istraživanja, kada je u pitanju kriminološki efekat, odnosno kada su u pitanju uzroci i posljedice devijantnog ponašanja kod djece. Da je to tako, vjerovatno bi malo bolja bila preventivna reakcija i promocija kao i reakcija na nasilje koje se dešava. Nasilje među djecom se češće dešava u onlajn prostoru nego na otvorenom, naglašavajući da je, u svojim posjetama obrazovno-vaspitnim ustanovama, primijetio da djeca nemaju empatiju, kao i da su nasilni delikti posljedica takvog stava. Djeca su

ogledalo naše stvarnosti a ponekad i nas samih i tu matricu ponašanja, primarno, stiču u svojoj porodici a kroz kasniji sistem obrazovanja i svega onoga što ih prati, uključujući i okruženje, odnosno ponašanje u sredini u kojoj žive i djeluju. Pitao je da li Crna Gora ima institucije za sprovođenje i izvršavanje Zakona o maloljetnicima, kada djeca dođu u sukob sa zakonom? Naglasio je da nema razgovora s djecom bez djece, da se mora ostvariti kontakt s djecom, da im se mora približiti sve ono što se traži od njih. Kazao je i da je razočaran pristupom u pojedinim obrazovnim institucijama gdje prosvjetni radnici ne reaguju na pojave nasilja. Naglasio je da, kao preliminarni zaključak čitave priče, treba vidjeti na koji način sprovesti istraživanje i kako dobiti egzaktne podatke, odnosno bilo kakve statističke podatke vezane za problem vršnjačkog nasilja.

V.d. pomoćnika direktora Sektora za borbu protiv kriminala u Upravi policije Lazar Šćepanović rekao je da je vršnjačko nasilje najsloženiji oblik neprihvatljivog ponašanja koje se, najčešće, manifestuje u školama i iza škole, gdje određena najranjivija kategorija djece trpi nasilje koje poprima određene posljedice koje imaju kontinuitet i koje, samo po sebi, izaziva traume. Uprava policije i predstavnici, odnosno izvršioc, koji sprovode aktivnosti koje se odnose na oblast za maloljetničku delinkvenciju i adolescenciju ne mogu sami da se izbore s ovim problemom. U ovoj oblasti je prisutno više faktora, počevši od porodice koja zanemaruje najranjiviju kategoriju i svojoj djeci dozvoljava da borave u javnom prostoru do određenih kasnih sati, da koriste platforme u sajber prostoru i da nemaju potpunu kontrolu nad svojom djecom. Kao drugu komponentu naveo je obrazovni sistem dok su treća komponenta, po njemu, predstavnici Uprave policije koji kroz preventivni mehanizam i prevenciju treba da daju snažan doprinos. Govoreći o prevenciji, službenici Uprave policije sprovode određene edukativne programe u školama u saradnji s upravom škole, gdje prisustvuju predstavnici pedagoških službi i savjet roditelja, direktori škola i predstavnici koji se bave ovom najranjivijom kategorijom. Takođe, Uprava policije je podigla na određeni nivo obrazovanje kada su u pitanju inspektori koji su zaduženi za maloljetničku delinkvenciju. Sprovode i represiju kada policijski službenici moraju hitno da reaguju i postupaju po određenim prijavama da je izvršeno određeno krivično djelo i prekršaj. Sektor kojim on rukovodi je sačinio određene preporuke koje se trebaju implementirati i pozvao prisutne da izađu iz komfora teorije i pređu na suštinu. Potrebno je oformiti jedan koordinacioni operativni tim za borbu protiv nasilja u porodici gdje bi uspostavili standardne operativne procedure o postupanju – od same prijave događaja u školama pa do posljednje instance Uprave policije, koja postupa i obavještava tužioca o izvršenom događaju. Naglasio je i da treba utvrditi metode zbog čega dolazi do eskalacije sukoba gdje imamo netrepeljivost i netoleranciju između maloljetnih lica kao i navalentnost kod određene kategorije lica. Osvrnuo se na deset preporuka koje će, u narednom periodu, kandidovati, kako bi napravili iskorak i suočili se problemom vršnjačkog nasilja. Kazao je i da Uprava policije ima evidenciju kada je u pitanju maloljetnički kriminal, odnosno evidenciju maloljetnih lica koja vrše krivična djela. Dodao je da, bez obzira na uzrast djece, odgovor mora biti sistemski da bi se uspostavile standardne operativne procedure i protokoli i njihovom sistemskom primjenom izašlo iz komfora teorije. Na taj način se može dati odgovor ovom bezbjedonosnom izazovu. Na platformi njihovog uzrasta se kreira i organizovani kriminal, kriminalne strukture koriste njihovu adolescenciju, nekažnjivost, njihovu neodgovornost i, na taj način, vrbuju djecu i zloupotrebljavaju za izvršenje teških krivičnih djela.

Sutkinja Osnovnog suda u Podgorici Ivana Becić istakla je da maloljetnici dolaze u sud kao "gotov proizvod" i da je to nešto što treba prepoznati i shvatiti. S druge strane, sud je taj koji treba da primijeni zakon, uz sav mogući trud da ne dođe do njegove povrede, pa, samim tim, i do povrede prava svih učesnika u tom sudskom postupku. Naglasila je da Crna Gora nema institucije koje se bave vaspitnim mjerama izrečenim od strane suda, koje su institucionalnog karaktera. Ne postoje dnevni boravci gdje bi djeca trebala da borave i vaspitavaju se. Kazala je da je uvijek bilo nasilnika, djece koja su izražavala nasilničko ponašanje i da smo svi svjedočili, kroz proces školovanja, situacijama u kojima se iskristališe petoro do desetero djece koji prave probleme u školama. Evropska konvencija propisuje da se mora postupati u svim prilikama i na nivou svih institucija u najboljem interesu djece. To se navodi i u Zakonu o postupanju prema maloljetnicima i kada je maloljetnik kao učinilac krivičnog djela u pitanju jer maloljetnik nije kriv. Krivi smo mi, kao roditelji, profesionalci, država. Postoje situacije kada nijesmo sigurni da li su neki roditelji sposobni da vrše roditeljsko pravo pa se izvodi zaključak da se, iz tog razloga, i djeca problematično ponašaju. Treba da se pozabavimo pitanjem zbog čega postoji porast predmeta u kojima izraženo ponašanje djece s elementima nasilja. Predložila je da se kaznena politika mijenja, ukoliko praksa pokazuje slabosti postojeće kaznene politike. S tim u vezi, istakla je da se starijem maloljetniku može izreći maloljetnički zatvor samo za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od pet i više godina. Kazala je i da Crna Gora nema specijalizovanu ustanovu koja se bavi djecom koja imaju poremećaj u psihološkom razvoju. Naglasila je da nijedna država nije iskorijenila ove probleme pa nije realno očekivati da će biti drugačije i u Crnoj Gori, ali treba raditi da se ti problemi minimalizuju i svedu na što niži nivo. Istakla je da su, u skladu sa Zakonom o postupanju prema maloljetnicima, na raspolaganju alternativne mjere koje imaju za cilj da se dijete uputi na pravilan psihofizički razvoj i da se kod djeteta razvije lična odgovornost.

Rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Duško Milanović, govoreći o vršnjačkom nasilju, smatra da to nasilje nije samo u školama, već da ga ima i van škola a povod mogu biti neki sukobi koji se dogode za vrijeme školske nastave. Istakao je da se tužilaštvo bavi posljedicama vršnjačkog nasilja onda kada se to nasilje procesuiru. Konstatovao je da je Osnovno državno tužilaštvo najveće državno tužilaštvo u Crnoj Gori i, kao takvo, ima najveći priliv predmeta pa i predmete protiv vršnjačkog nasilja. To su najčešće nasilnička ponašanja, teške tjelesne povrede, lake tjelesne povrede, ugrožavanje sigurnosti, a od ove godine i krivično djelo zloupotreba tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem iz člana 175a Krivičnog zakonika. Objasnio je da je krivično djelo nasilje u porodici u izuzetnom porastu, bez obzira na njihove pokušaje preventivnog djelovanja. Govorio je o potrebi unapređenja rada tužilaštva u dijelu suzbijanja vršnjačkog nasilja. U tom smislu, informisao je Odbor o realizovanim obukama tužilaca za rad sa maloljetnicima, kao izvršiocima krivičnih djela. Konstatovao je da, u okviru Vrhovnog državnog tužilaštva, postoji stručna služba koja pruža pomoć tužiocima u smislu procjene psihološkog profila maloljetnika, posebno kada su oni žrtve i svjedoci. Smatra da ima prostora za unapređenje rada tužilaca u ovom segmentu. S tim u vezi, ukazao je na potrebu saradnje obrazovnih ustanova sa tužilaštvom u smislu da te obrazovne ustanove blagovremeno prijavljuju svaki slučaj vršnjačkog nasilja kako bi reakcija tužilaštva bila hitna i efikasna.

Takođe, naveo je da su centri za socijalni rad veoma važni za efikasan rad tužilaštva s obzirom da je rad centara za socijalni rad vezan, u velikoj mjeri, za njihove nalaze i mišljenje o maloljetnicima, kao izvršiocima krivičnih djela.

Senator državne revizorske institucije Branislav Radulović kazao je da ta institucija prepoznaje nasilje kao jedan od rizika kojem su izložena djeca i mladi i opisuje se kao namjerno ili neopravdano nanošenje štete, odnosno nasilno ponašanje prema nemoćnijem vršnjaku. Uzroci vršnjačkog nasilja često su praćeni drugim problemima poput problema s mentalnim zdravljem, nezaposlenošću u porodici, problema u školi i porodičnim odnosima, kriminalnim ponašanjem, zloupotrebom psihoaktivnih supstanci i alkohola. Tokom 2024. godine zabilježeno je 114 slučajeva raznih oblika vršnjačkog nasilja u školama i školskim dvorištima na teritoriji Crne Gore. Od ukupnog broja preliminarno registrovanih incidenata, 61 slučaj se odnosio na fizičko viber nasilje koje je obavljeno u javno obrazovnim institucijama osnovnog obrazovanja, od kojih je 53 registrovano u školama srednjeg obrazovanja. Od početka školske 2022. do 2023. godine čak 43 učenika/ce je u svojim školama svjedočilo nasilju pojedinih učenika prema drugim učenicima. Njih 17 je doživjelo makar jedan od oblika, odnosno akata nasilja. Podsjetio je da je Crna Gora potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i obavezala se da će svakoj djevojčici i dječaku garantovati pravo na život i mir u dostojanstvu i da će ih zaštititi od svih vidova nasilja. Prema preliminarnim istraživanjima revizorskih timova koje su preuzeli od strane državnih organa, nasilje u školama daje prilično zabrinjavajuće podatke. Izražen je porast suicida kojih je u periodu od 2018. do 2023. godine bilo čak 667, preko 100 na godinu, i zastupljeni su kod svih starosnih dobi. Nažalost, statistika pokazuje da je suicid zastupljen i među djecom od 0 do 14 godina i, s tim u vezi, iznio je zabrinjavajući podatak da je u 2023. godini bilo čak devet samoubistava osoba uzrasta od 15 do 29 godina. Smatra da je potreban integrisan pristup cjelokupne zajednice tako da vršnjačko nasilje ne može biti odgovornost samo jedne institucije.

U ime Centra za građansko obrazovanje Miloš Knežević predstavio je podatke o percepciji vršnjačkog nasilja proisteklih iz istraživanja koji su sprovedi u okviru projekta „Srce“ – podrška osnaživanju i otpornosti mladih danas koji otkrivaju alarmantne podatke o toj vrsti nasilja. Njihovi rezultati istraživanja bazirani na iskustvima srednjoškolaca i srednjoškolki, od kojih je 21,6% učenika i učenica navelo da su bili žrtva nekog oblika nasilja. Čak 66% mladih je svjedočilo vršnjačkom nasilju, a najveći dio njih je to prijavilo, što pokazuje da mladi žele da se suoče s tim problemom. Polovina mladih vjeruje da mjere protiv nasilja postoje ali da su neefikasne. Naveo je da je jedan od alarmantnih podataka to što 9% mladih se ne osjećaju sigurno u svojoj školi. Preko tri petine građana/ki smatra da su vršnjačko nasilje i maloljetnička delinkvencija često prisutni dok 79% odraslih navodi da ključna odgovornost leži na roditeljima. Ovo odražava očekivanje društva da porodica pruži osnovne vrijednosti i odgovarajuće vaspitanje, ali i da utiče na emocionalni i socijalni razvoj djeteta. Njihovi podaci ukazuju da se punoljetni ispitanici/e slažu da društvene mreže i mediji imaju veliki uticaj na pojavu nasilja i delinkvenciju pri čemu čak 85% odraslih vjeruje da društvene mreže podstiču nasilno ponašanje među mladima. Učenici/e su izrazili mišljenje da se nasilje može suzbiti kroz strože sankcije za nasilnike, te uvođenjem školskog policajca, što podržava 72,1% njih. Na žalost, 16,6% učenika priznaje da je u nekom trenutku učestvovalo u vršnjačkom nasilju, a 16% onih

koji su priznali nasilje kazalo je da bi ga ponovili, što ukazuje na manjak svijesti o ozbiljnosti vlastitih postupaka. Oko 9% učenika/a smatra da se ne osjeća sigurno u svojoj školi, mjestu gdje bi morali imati osjećaj zaštite. Više od polovine roditelja vjeruje da je škola sigurno mjesto, što ukazuje na jaz u percepciji između roditelja i djece. Iz Centra smatraju da pooštavanje kazni može biti korisno u najtežim slučajevima nasilja, ali jedino kao dio šire strategije koja uključuje prevenciju, edukaciju i rehabilitaciju. Kaznena politika mora pronaći balans između obraćanja nasilnika, zaštite žrtava i dugoročnog smanjenja nasilja kroz multidisciplinarni pristup. Kao neko ko je osjetio vršnjačko nasilje tokom osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja, apelovao je na sve prosvjetne radnike/ce da nikad ne okreću glavu pred nasiljem bilo koje vrste.

III Tokom diskusije, na sjednici je bilo riječi i o: izmjenama zakonske regulative, kaznenoj politici za maloljetničku delikvenciju, pravu, obavezama i odgovornosti roditelja, preventivnim aktivnostima i djelovanju, doprinosu nevladinih organizacija u prevenciji vršnjačkog nasilja, bezbjednom školskom okruženju, broju stručnih saradnika u školama, nedostatku i jačanju nadzora u pedagoško-psihološkoj službi, neophodnosti instaliranja nadzora u školama, angažovanju školskih policajaca, bezbjednosti na internetu, centrima za mentalno zdravlje i promociji prevencije mentalnog zdravlja kod mladih, sa posebnim osvrtom na adolescente, radu sa počiniocima vršnjačkog nasilja, krivično pravnom aspektu vršnjačkog nasilja i aktivnostima usmjerenim na implementaciju zakonodavnog okvira, neadekvatnim kaznama za određena krivična djela vršnjačkog nasilja, efikasnoj zaštiti žrtve, aktivnostima u Savjetu za prava djeteta, značaju primarne prevencije u vrtićima i školama ali i adekvatnim mjerama prevencije i rehabilitacije u društvu, razvoju značaja usluga dnevnih boravaka, posljedicama i motivima ponašanja koji dovode do vršnjačkog nasilja, reakciji pravosudnih institucija, značaju centara za socijalni rad, uticaju savremenih tehnologija, blagovremenom prijavljivanju vršnjačkog nasilja od strane škola kao i o podršci žrtvama nasilja kroz kontinuirane psihološke tretmane.

Izlaganja članova Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao i lica pozvanih na kontrolno saslušanje, sadržana su u zapisniku sa 27. sjednice Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
Dražen Petrić

